

MANAŽÉRSKE INFORMAČNÉ SYSTÉMY V PROCESE SÚČASNEJ GLOBALIZÁCIE.

MANAGERIAL INFORMATION SYSTEMS IN THE PROCESS OF RECENT GLOBALISATION

Anna Látečková, Iveta Košovská

Anotácia

V práci manažmentu každého podniku kľúčovú úlohu zohrávajú informácie. Požiadavky manažmentu na informácie sú orientované predovšetkým na rýchlosť, dostupnosť a kvalitu informácií. Je potrebné, aby si manažéri uvedomili, že informácie sa stávajú konkurenčnou zbraňou a investície do informačných technológií a informačných systémov zodpovedajúcich najnovším poznatkom doby, sú investíciou dlhodobej prosperity podniku. Dôležitým informačným nástrojom je manažérske účtovníctvo, ktoré sprístupňuje práve také informácie, ktoré umožňujú čo najefektívnejšie plniť základné funkcie manažérov v každej oblasti riadenia podniku.

Na základe uskutočnenej analýzy poukazujeme na potrebu a možnosti rýchlejšieho spracovania neustále pribúdajúceho množstva informácií a ich efektívnejšieho využitia pre riadenie a rozhodovanie manažérov. V podnikateľskej praxi vzniká potreba prezentovať požadované ukazovatele v grafickej podobe, s možnosťou rýchlej orientácie a zmeny pohľadov na sledovanú informáciu.

Manažérske informačné systémy zabezpečujú definovanie požiadaviek na informácie, ale i naplnenie všetkých požiadaviek a vlastností informácií pre budúce obdobia. Manažérske informačné systémy, ktoré využívajú dátové sklady sú dnes označované ako Business Intelligence/Data Warehousing (BI/DW)

Abstract

The information play the key role in a work of company management. The needs of management are mainly oriented to quality, velocity and accessibility of information. Managers have to understand that information is a base for competitiveness and investments to information technologies and information systems meeting the criteria of the newest knowledge are key for long-term prosperity of the business. The managerial accounting is an important information tool that declassified exactly this type of information which allow to fulfil the most efficient basic functions of managers in each sphere of managing enterprises. On the base of realised analysis we point out on the demand and possibility of quicker processing of permanently increasing number of information and their more efficient use for direction and deciding of managers using business.

In business practise emerge a need for graphically presented data outputs with the possibility of past orientation and changing points of view on it. Managerial information systems guaranteed the definition of information as well as fulfil all requirements and attributes for future MIS using data warehouse are marked as BI/DW.

Key words:

managerial information system, data warehouse, system integration, data transformation, data transport.

Kľúčové slová:

manažérsky informačný systém, dátové sklady, integrácia systémov, transformácia údajov, prenos údajov

Úvod

Každá etapa vývoja ľudskej spoločnosti je charakteristická určitým stupňom vedeckého a technického rozvoja. Významným určujúcim faktorom súčasnej doby označovanej ako Informačná spoločnosť, je globalizácia. Globalizáciu môžeme považovať za základnú charakteristiku celosvetového procesu vývoja v oblasti hospodárskej činnosti.

Globalizácia sa dotýka každého podniku. Pre podniky v strednej a východnej Európe je príznačné, že sa za posledné obdobie prechodu k trhovej ekonomike dostali do súbehu zásadných zmien v spoločenskom a ekonomickom prostredí, ktoré smerujú ku globalizácii ekonomiky. S tým súvisia zmeny v rámci podnikových informačných systémov a podnikovej informatiky.

Cieľ a metodika

Cieľom predkladaného príspevku je analyzovať vplyvy globalizácie v súvislosti s vývojom informačných technológií a ich uplatnenia v podnikoch.

Pri skúmaní problematiky manažérskych informačných systémov v procese súčasnej globalizácie, vychádzame z teoretických a praktických poznatkov získaných zoštudovaním dostupnej domácej a zahraničnej literatúry a z analýzy uskutočnenej vo vybranom súbore podnikov a vybranej skupiny softvérových produktov (patrí k podnikovým (Softip, Datalock, Softeam, Stormware, AURUS, ISS Bratislava s.r.o., NOVEKON s.r.o., SAP a pod.).

Aplikovanými metódami sú metódy: riadeného rozhovoru s manažérmi, pozorovania a dotazník, pri spracovaní získaných údajov analyticko-syntetická a komparatívna metóda.

Výsledky a diskusia

Problematika globalizácie je v súčasnom období aktuálna vo všetkých oblastiach hospodárskej činnosti. Sme svedkami prirodzenej internacionalizácie, zotierania hraníc medzi odbormi, všeobecnej relativizácie hodnôt, zmenšovania významu priestorových a časových vzdialeností. Vo všeobecnosti vymedzujeme globalizáciu ako rozvoj a prehĺbovanie medzinárodných ekonomických vzťahov v celosvetovom meradle. Tento rozvoj je podporovaný liberalizáciou a rastom konkurencieschopnosti a jednoznačne prispieva k rastu technologického pokroku.

Pre reprodukčný proces v celosvetovom meradle je charakteristický širokospektrálny prienik informačných systémov a informačných technológií. Významným faktorom úspešného rozvoja a trvalého udržania stabilnej pozície na trhu sa tak pre podnikateľské subjekty stáva implementácia informačných systémov, ktoré svojou efektívnosťou poskytovania informácií zabezpečujú konkurenčnú výhodu tak pred domácimi ako aj pred zahraničnými obchodnými partnermi. Významný prínos pôsobenia v súčasnosti aplikovaných informačných systémov a technológií je v tom, že sa otvorili nové možnosti prekonávania obmedzení času a priestoru pri rozvíjaní ekonomických aktivít ako globálnych aktivít v celosvetovom meradle. S tým súvisia možnosti na výrazné znižovanie výrobných, dopravných a transakčných nákladov a rast produktivity.

Základným určujúcim článkom, v ktorom sa revolucionizujúce informácie spredmetňujú a transformujú inovácie a nové technológie a v ktorom sú ohraničované a cielene vytvárané podmienky ich ekonomicky účelného využívania, je podnik. Z tohto dôvodu sa aj vplyv v informačných systémoch a technológiách na formovanie ekonomiky

a na globalizačné procesy primárne prejavuje v aktívnej, či pasívnej adaptácii podnikov v rámci globálnej internacionalizácie (globálna internacionalizácia ako spôsob uplatňovania medzinárodného marketingu v praxi podnikov, pri ktorom podnik chápe zahraničné trhy ako jednotný, svetový trh).

Od implementácie ekonomického informačného systému do podniku, očakávajú manažéri podporu komplexného riadenia. Pozornosť podnikov je zameraná predovšetkým na implementáciu informačných systémov do analyticky zvládnutých procesov. V praxi sú už v súčasnom období aplikované integrované informačné systémy, ktoré pozostávajú z podsystemov spracovávajúcich problematiku účtovníctva, dodávateľsko-odberateľských vzťahov, skladového hospodárstva, dlhodobého majetku, riadenia výroby, miezd a personalistiky. V menšej miere sú aplikované systémy pre podporu rozhodovania, plánovania a pre riadenie podnikových procesov, tzv. manažérske informačné systémy (MIS) a to aj napriek výhodám, ktoré tieto systémy poskytujú:

- interaktívna práca s údajmi,
- predspracovanie údajov potrebných k analýzám,
- sledovanie základných ukazovateľov a komplexné analýzy v reálnom čase,
- dynamická analýza detailných úrovní a zisťovanie príčin odchýlok,
- multidimenzionálna analýza nad sumarizovanými údajmi a následné zobrazenie súvisiacich údajov,
- individuálne vytváranie zostáv a prehľadov.

Za najčastejšiu príčinu nízkeho nasadenia MIS manažéri uvádzajú vysokú cenu takýchto produktov. Ak však uvažíme vývoj informačných systémov v posledných štyroch desaťročiach, je nástup MIS nevyhnutnosťou a otázka ceny je riešiteľná napríklad systémom prenájmu, čiastkových úhrad, outcourcingu a pod. Nutnosť implementácie MIS je daná aj nastupujúcimi trendmi ku ktorým patrí: decentralizácia spoločnosti, decentralizácia rozhodovania a potreba detailných informácií o denných aktivitách, potreba integrovaných systémov vedľa zvyšujúcej sa dostupnosti distribuovaných technológií. Uvedené trendy naznačujú ukončenie aplikácií monolitických centralizovaných systémov. Aby sa to dosiahlo, musí existovať možnosť, ako implementovať systém veľkých heterogénnych distribuovaných prostredí so sadou vzájomne súvisiacich úloh efektívnym spôsobom. Toto je miesto, kde môžu zohrať svoju významnú úlohu systémy riadenia worklow (Workflow Management Systems, WfMS). Worklow môžeme priblížiť ako tok informácií v podnikovom procese a ich automatizované riadenie. Efektívnejším riadením týchto procesov môžeme redukovať ich náklady, skrátiť životný cyklus, zrýchliť realizáciu technologických zmien, zlepšiť zákaznícky servis. Uvedeným spôsobom sa stupňuje požiadavka na integráciu v rámci podniku. Ak však analyzujeme vplyvy globalizácie zistíme, že integrácia v rámci podniku nie je postačujúca

Pre súčasné obdobie nadobúda význam integrácia nad rámec podniku, ktorá otvára úplne nové perspektívy informačno-technických riešení nielen v rámci vlastného podniku. Umožňuje spojenie prevádzkovo-ekonomických procesov so zákazníkmi a dodávateľmi vytvorením logistického reťazca (ide o prepojenie od procesu obstarania zásob a majetku až po proces realizácie finálnych produktov). Integrované spojenie interných aj externých procesov zvyšuje kvalitu, hospodárnosť a podporuje zameranie na potreby odberateľov t.j. trhu.

Dostupnosť relevantných a aktuálnych údajov je v súčasnosti veľkou konkurenčnou výhodou. Manažéri, ktorí nemajú včas potrebné údaje, konkurenčne strácajú v porovnaní s tými, ktoré potrebné údaje majú. V súčasnom období si túto skutočnosť uvedomuje čoraz viac manažérov a tak majú záujem o inováciu svojho, často síce uspokojivo fungujúceho ale pre súčasnosť neuspokojivého informačného systému. Kvalitné riešenia však nie sú riešenia najlacnejšie. Často sa manažéri uspokojia s menej kvalitným softvérom, čo má za následok

nepružný tok nepresných dát a neschopnosť flexibilne reagovať a zároveň finančné prostriedky, vynaložené na podporu takýchto systémov, predstavujú nezanedbateľnú nákladovú položku a tak namiesto očakávaného úspechu sa dostaví sklamanie.

Riešenie na takéto problémy existuje - je ním použitie otvoreného a integrovaného end-to-end prostredia, ktoré umožňuje poskytnutie údajov v potrebnej forme tým, ktorí ich potrebujú. A práve systémy pre podporu rozhodovania predstavujú cestu k účelnému využitiu informačného potenciálu údajov v aplikáciách s pôsobnosťou v celej organizácii. Nemožno sa však sústrediť len na interné podnikové prostredie. Je potrebné aby manažéri sledovali perspektívny rozvoj podniku do budúcnosti a tomu adekvátne prispôbovali podnikový informačný systém, ktorý by mal zabezpečovať kvalitné prepojenie s externým prostredím a to nielen v národnom prostredí. Globalizácia však neznamená len výmenu a prepojenie informácií v celosvetovom meradle, ale predovšetkým dostupnosť pertinentných informácií. Adekvátne, vzájomne porovnateľné informácie v oblasti ekonomickej a hospodárskej činnosti podnikov, sú jednou z úspešných podmienok úspešného podnikania na medzinárodnej úrovni. Poprední tvorcovia MIS tento trend dlhodobo sledujú a vytvárajú systémy aplikovateľné v rôznych krajinách, ktoré poskytujú výsledky vzájomne komparovateľné.

Jedným z dôsledkov globalizácie trhov je voľný a rýchly prístup k informáciám prostredníctvom moderných informačných a komunikačných technológií. Globalizácia trhov úzko súvisí s pôsobením významných podnikov, ktoré sa snažia optimálne využívať zdroje v mnohých štátoch a svoje výrobky a služby ponúkajú na celosvetovom trhu. Vývoj a výroba uvedených podnikateľských činností vyžaduje premyslenú a rýchlu koordináciu celopodnikových procesov, nakoľko teritoriálna odlúčenosť vedúca k predlžovaniu logistických reťazcov nesmie predlžovať dobu vývoja a výroby. Informačné systémy a technológie v podobe MIS tak na podnikovej ako aj na nadpodnikovej úrovni majú nezastupiteľnú úlohu.

Manažérske informačné systémy poskytujú jednoduchý prístup k dátam pomocou interaktívneho prostredia. Užívateľské rozhranie vytvorené prostriedkami takéhoto systému je komfortné a poskytuje veľký priestor na riadenie aplikácie zo strany užívateľa. Manažér môže sám získavať potrebné údaje pomocou viacrozmerného prehliadania a analyzovať ich podľa vopred definovaných hľadísk. Z agregovaných hodnôt sa dá kedykoľvek prejsť na nižšiu úroveň sumarizácie, prístup až k detailným údajom je zabezpečený automaticky. Intuitívne grafické zobrazenia sprehládňujú prácu a poskytujú možnosť jednoducho a rýchlo identifikovať momentálny stav najdôležitejších ekonomických ukazovateľov ako aj trendy dlhodobého vývoja. Výsledný efekt umožňuje získať komplexný pohľad na chod celej organizácie a väčší časový priestor na strategické rozhodovanie. Základom budovania MIS sú dátové sklady - do prostredia data warehouse vstupujú údaje z rôznych databáz a z rôznych externých zdrojov. Ich vzájomnou syntézou, čistením a transformáciou získavame jednotný a konzistentný zdroj údajov – data warehouse. V ňom uložené dáta tvoria východisko pre úspešné budovanie systémov pre podporu rozhodovania, ktorých cieľovými užívateľmi sú pracovníci vrcholového a stredného manažmentu a analytici. Cieľom budovania dátových skladov je teda umožniť širokému spektru užívateľov ľahko a rýchlo získať a analyzovať kvalitné informácie na zabezpečenie svojich pracovných úloh. Tieto informácie dokážu dátové sklady analyzovať a spracúvať tak, že sú schopné ich poskytovať v zmysluplnej a využiteľnej forme. Podpora podnikania dátovými skladmi má široké využitie vo všetkých oblastiach marketingu a obchodu. Získané dáta sa môžu kombinovať a analyzovať na jedinej pracovnej ploche. Výsledky sa prezentujú spôsobmi, ktoré umožňujú napríklad zákaznícke členenie a profilovanie k priamej kampani zameranej na najvhodnejšiu cieľovú skupinu. Výsledkom je lepšie zameraný marketing, vyššia vernosť zákazníkov, dokonalejšie porozumenie životnému cyklu výrobkov a mnoho ďalších faktorov, ktoré prispievajú k lepšej konkurencieschopnosti firmy.

Cieľom každej softvérovej firmy je naplniť informačnú potrebu zákazníka, t.j. spokojnosť s informačným systémom po stránke poskytovaných inoformácií a tiež po stránke spoľahlivosti systému. Vzhľadom na očakávaný vývoj podnikateľských aktivít pre mnohé podniky sa stanú ich obchodné aktivity v medzinárodnom meradle samozrejmosťou. Táto skutočnosť si vyžiada zodpovedajúce informačné zabezpečenie. MIS sa pre prosperujúce podniky a podniky, ktoré sa budú chcieť presadiť a udržať na trhu stanú nevyhnutnosťou. Súčasný proces globalizácie v rámci jednotlivých krajín a následne v celosvetovom meradle, sa odráža v flexibilitnosti MIS. Poprední svetoví tvorcovia MIS produkujú takéto systémy a zabezpečujú ich implementáciu na podmienky jednotlivých krajín formou parametrického nastavenia. Porovnateľnosť konkrétnych ukazovateľov však závisí od vstupných údajov, ktoré hlavne pri ukazovateľoch ekonomických sú v značnej miere závislé od účtovného systému konkrétnej krajiny. V rámci Európskej únie dochádza k harmonizácii účtovníctva, čo dokazuje snaha o zjednotenie účtovných princípov národných účtovných systémov prostredníctvom účtovných štandardov. Rovnako je snaha o zosúladenie základných metodík účtovania v celosvetovom meradle.

Záver

Globálna internacionalizácia v zmysle uplatňovania medzinárodného marketingu, je sprievodným javom súčasnosti. Prosperujúci podnik túto skutočnosť musí akceptovať a v záujme udržania si konkurencieschopnosti v silnom medzinárodnom prostredí, musí opustiť nevyhovujúce metódy riadenia a inovovať svoj podnikový informačný systém aplikáciou aktuálnych informačných systémov a technológií. Medzi takéto systémy patria manažérske informačné systémy, ktoré jednoznačne podporujú prosperitu podniku.

Súčasný proces globalizácie ovplyvňuje MIS predovšetkým zvyšujúcimi sa nárokmi na ich flexibilitu – MIS sa musia pružne prispôsobovať zmenám priorít podnikateľských zámerov na základe adekvátneho vyhodnotenia hospodárskej a politickej situácie v rámci globalizácie trhov. MIS sa stávajú nástrojom jednotného riadenia a jednotnosti procesov globálne pôsobiacich spoločností.

Ako vyplýva z našej analýzy, rôzni tvorcovia MIS majú spoločný cieľ – zodpovedne zaevidovať, spracovať a adekvátne spracované údaje poskytovať užívateľom – manažérom. MIS poskytujú široké možnosti pre vzájomnú analýzu podnikateľskej činnosti, je však na samotných manažéroch ako zodpovedne budú pristupovať k aplikácii uvedených systémov.

Literatúra

1. Basl, J.: Podnikové informační systémy.
Praha : Grada Publishing, spol.s r.o., 2002, 144s., ISBN 80-247-0214-2
2. Kučera, M.-Szovics, P.: Analýza finančných nákladov a ekonomického prínosu informačných systémov v podnikateľských subjektoch.
In: Acta oeconomica et informatica, Nitra : SPU, 1999, s. 11-13. ISSN 1335-2571
3. Šikula, M.: Ekonomické súvislosti globalizácie.
BIATEC, roč.11, 2/2003, s.4-7
4. Škorecová, E. - Látečková, A.: Požiadavky manažérskeho účtovníctva na automatizované spracovanie údajov.
In: Zborník z medzinárodnej veeckej konferencie: "Nové informačné technológie, podnikové informačné systémy a finančné nástroje v riadení poľnohospodárskych subjektov", Nitra : SPU, 2001, s. 109-112. ISBN 80-7137-946-8

Kontaktná adresa:

Ing. Anna Látečková, PhD., Ing. Iveta Košovská, PhD. Katedra informačných systémov a financií, Fakulta ekonomiky a manažmentu, SPU Nitra, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel.00421/37/6508149, e-mail: anna.lateckova@uniag.sk

